

Considerații asupra unui document de vexilologie

MARIA DOGARU

Din bogatul tezaur documentar conservat în depozitele Direcției Generale a Arhivelor Statului, unele piese se remarcă prin originalitate și putere de expresivitate. Având în vedere faptul că recent s-a celebrat o jumătate de mileniu de la descoperirea Americii¹, prilej de a se omagia geniul și creativitatea umană în ampla și marea sa diversitate², am selectat dintre mărturiile istorice un izvor semnificativ și anume diploma „Societății naufragiilor și a Uniunii Națiunilor”, emisă la 7 iunie 1835 lui Constantin Caradja (Caragea)³.

Scrisă pe pergament, cu dimensiunile 52/42 cm, diploma poartă ca mijloc de validare și un sigiliu imprimat în turs roșu, (diametrul 33 mm), în câmpul său fiind scris circular SOCIÉTÉ DES NAUFRAGES ET DE L'UNION, iar în centru PARIS PLACE DE VENDÔME 16⁴.

Pentru a releva semnificația acestui document considerăm necesar să abordăm următoarele aspecte: I. Istoria instituției emitente, II. Prezentarea posesorului diplomei, III. Analiza izvorului din punct de vedere istoric și vexilologic.

I. ISTORICUL INSTITUȚIEI EMITENTE

Instituția care a emis diploma de mai sus, Societatea Generală a Naufragiilor și a Uniunii Națiunilor privind salvarea, industria și comerțul, a fost creată în Franța în anul 1834. Inițiatorii ei au fost Godde de Liancourt, reprezentant de seamă al culturii franceze, membru al mai multor academii, societăți savante și asociații filantropice⁵ și Daniel de St. Anthoine. Conform sta-

¹ Eveniment ce a avut loc, așa cum se știe, la 13 octombrie 1492.

² Tematica expoziției universale de la Sevilla, deschisă în 1992 și dedicată acestui eveniment, abordează astfel de probleme.

³ Arh. St. Buc., fond familial Caradja (447 unități arhivistice). Majoritatea documentelor sunt din secolele XIX–XX și ilustrează activitatea unor membri ai familiei ce au trăit în această perioadă. Se întâlnesc totuși și câteva piese din perioada anterioară. Dintre acestea menționăm: poranca lui Constantin Antioh Cantemir (1709) către Mihalache Caradja serdar despre jalba lui Miron Donici împotriva lui Iordache Moghâldea, litografie din deceniul IV al veacului XVIII înfățișând delegația otomană la Stockholm, din care făcea parte și dragomanul Constantin Caradja. Aceștea li se adaugă unele acte emise în cancelaria domnului Ioan Gheorghe Caradja (1813, 1814, 1815). Pe lângă actele privind familia sunt și câteva documente păstrate ca valoare de colecție (1334 – act emis de Ioan, magistrul capului din Cracovia; 1570 – poranca împăratului Maximilian etc.).

⁴ Arh. St. Buc., fond familial Caradja, dosar nr. 84 (Veli anexa).

⁵ Unele date în legătură cu membrii ai familiei Liancourt sunt inserate în lucrarea *La grande encyclopédie. Inventaire raisonné des sciences, des lettres et des arts par une société de savants et de gens de lettres*, Paris, vol. XXII p. 164.

tutului, emis la 2 ianuarie 1835⁶, scopul Societății era: 1. de a apropia prietenii binelui public din toate țările; 2. întinderea activităților sale în tot ceea ce privește salvarea, în cazul naufragiilor și inundațiilor ca și în domeniul comerțului, industriei și cercetărilor științifice din diferite țări; 3. constituirea de stabilimente de salvare în principalele porturi ale regatului și în alte părți ale lumii (societatea își desemna un reprezentant — „agent special” — în fiecare stabiliment).

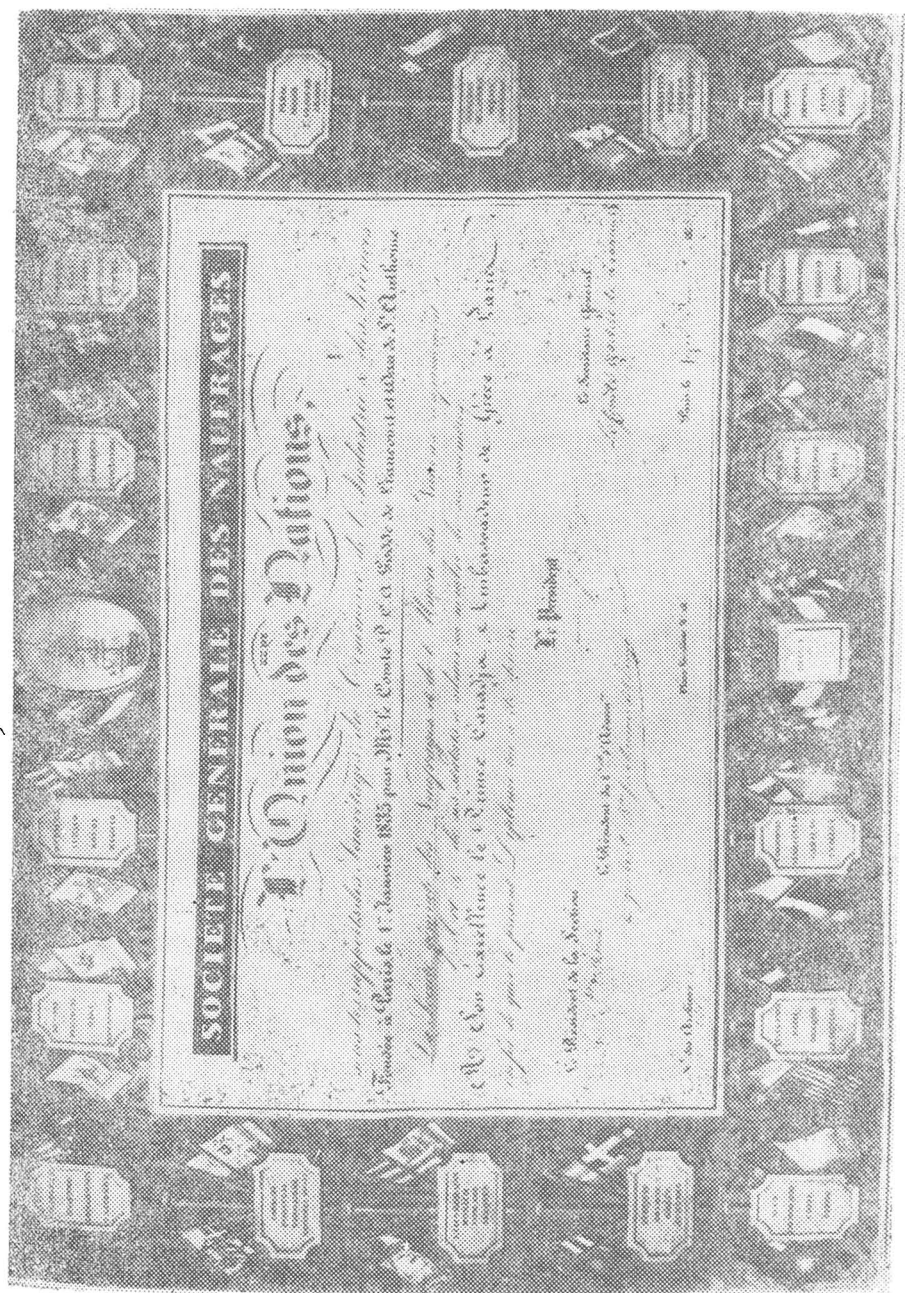
Statutul prevedea că în societate putea intra un număr indefinit de membri aparținând tuturor națiunilor. Cercetând lista membrilor fondatori (anexată statutului), constatăm că s-au alăturat celor doi inițiatori personalități ale vieții politice (ducele de Broglie — președintele Consiliului de miniștri din Franța, contele Roy, fost ministru de finanțe, contele Rambuteau, prefectul departamentului Sena, James Dombrain, inspector general al Coastelor Irlandei etc.), diplomați ai țării unde societatea s-a înființat, ca și reprezentanți ai altor țări. Diferitele națiuni au fost reprezentate în special prin miniștri plenipotențieri, ambasadori, consuli sau atașați militari (printre aceștia aflându-se marchizul de Miraflores, ambasadorul Spaniei la Londra, contele Appony, ambasadorul Austriei, Daniel Brent, consul al Statelor Unite ale Americii, Rouheddin Hogiogian, însărcinat cu afaceri al Porții Otomane, Firmin Rogir, primul secretar al Legației Belgiei, prințul Butera, ambasadorul Regatului celor Două Sicilii, Olaneta, ministru plenipotențial al Boliviei, da Camara, viceconsulul Portugaliei, Dezavala, ministru plenipotențiar al Mexicului, contele de Kielmansegge, însărcinatul cu afaceri al Hanovrei ș.a.). Printre membrii fondatori s-au aflat și unii înalți prelați (lordul arhiepiscop de Dublin, primat al Irlandei, „emitentul prinț” cardinalul Odescalchi-Roma), reprezentanți ai unor societăți filantropice (ex. B. Morel, președintele „Societății umane din Dunkerque”), funcționari de stat, militari, medici etc.

Existau două posibilități de a se coopta noi membri: 1. prin recomandarea unei persoane sau altele de către un membru al societății; 2. prin formularea unei cereri scrise în care doritorii își exprimau dorința de a contribui la activitatea societății ca și totala adeziune la statutul său.

În vederea susținerii activităților prevăzute în statut se percepeau cotizații anuale. În funcție de suma plătită, membrii se structurau în cinci clase. În prima clasă, numită „a protectorilor”, intrau suveranii și membrii familiilor acestora, șefi de guverne și alte persoane care depuneau în contul societății o sumă de cel puțin 1000 de franci. Clasa a doua era numită „a binefăcătorilor” și cuprindea persoanele care plăteau o cotizație anuală ce se încadra între 200—500 de franci. Următoarea clasă îi cuprindea pe asociații ce plăteau 20 de franci anual, iar clasa a patra era formată din „asociații adjuncți”, obligați să plătească pe fiecare an 6 franci. În fine, ultima categorie se compunea din „marinari salvatori”, care nu plăteau nici un fel de cotizație, având în schimb obligația să concure, prin eforturile lor personale, la salvarea naufragiaților, și a bunurilor lor.

Din punct de vedere organizatoric, membrii erau divizați în *secțiuni* după *națiunea* la care aparțineau. Fiecare secțiune avea în frunte un președinte, doi vicepreședinți și un secretar. În statut se prevedea că membrii secțiunilor urmau a trimite, prin președintele lor, secretarului general toate documentele interesante care se refereau la salvare, sinistre, comerț, artă și știință.

⁶ Se păstrează tot în fondul arhivistic menționat, dosar nr. 72.

În ansamblu, societatea se diviza în două direcții: I. Direcția salvării și II. Direcția de comerț, industrie și știință. Prima avea ca atribuții tot ceea ce privește mijloacele de salvare (procurarea materialelor necesare, organizarea unor comitete având o astfel de însărcinare în diferite porturi, operațiunile de combatere a factorilor de risc, ca și repararea malurilor și cheiurilor, înlăturarea deteriorărilor cauzate de naufragii ori inundații). *Direcția de comerț, industrie și știință* se ocupa de afacerile comerciale, industriale și științifice. În sarcina acestei direcții intra redactarea tuturor documentelor vizând activitatea desfășurată, documente ce trebuia întocmite astfel încât să stimuleze interesul membrilor și al cetățenilor în general față de societate. Anual avea loc adunarea generală a membrilor societății, iar periodic se desfășurau reuniuni ale organelor de conducere.

Societatea avea următoarele organe de conducere:

1. *Președintele societății* (avea ca principale atribuții conducerea adunării generale, dirijarea dezbaterilor, supravegherea respectării prevederilor statutului, executarea bugetului, verificarea proceselor-verbale încheiate de secretarul general. În caz de partaj la votare avea vot dublu).

2. *Președinții de onoare* (erau declarați președinți de onoare cei care au adus servicii societății sau care îi puteau fi utili prin influența sau efortul lor).

3. *Consiliul de administrație*: se compunea din președintele societății, președintele Consiliului de administrație, secretarul general, directorii celor două structuri (Direcția salvării și Direcția comerțului, industriei și științei), adjunctul secretarului general, bibliotecarul-arhivist și 10 membri aleși de adunarea generală. În sarcinile Consiliului de administrație stăteau dirijarea afacerilor generale ale societății, supravegherea și apărarea bugetului.

4. *Comisia centrală*, organ de conducere cu atribuții importante, era compusă din președintele Consiliului de administrație care era și președintele său, secretarul general, șefii celor două direcții și un președinte de secție (prin rotire). În atribuțiile Comisiei centrale intrau: dirijarea afacerilor care corespundeau obiectivelor societății, supravegherea publicațiilor, organizarea diferitelor structuri. Conform statutului Comisia centrală se întrunea cel puțin o dată pe săptămână. În caz de partaj de opinii președintele avea vot dublu. Membrii acestei comisii erau aleși pe 5 ani, iar după încetarea funcției deveneau de drept președinți de onoare.

5. *Secretarul general* al societății avea un rol important: supraveghea mersul operațiunilor financiare și informa lunar asupra acestora, reglementa toate problemele privind ordinea internă, numea și revoca funcționarii de orice grad, ținea corespondența societății, păstra sigiliul (tiparul sigilar) al acesteia, ca și actele constitutive. Dat fiind responsabilitățile pe care le avea în domeniul financiar, persoana care dorea să ocupe funcția de secretar general trebuia să plătească o cauțiune de 25.000 de franci.

Societatea avea publicații proprii. Lunar se publicau liste cu lucrările care se efectuau atât în domeniul salvării cât și în ceea ce privește comerțul, industria și știința (în cadrul acesteia, intrând într-un anumit sens și literatura și arta). Periodic se dădeau publicității tablele cu membrii societății, iar anual se întocmea și comunica darea de seamă generală. Membrii societății primeau gratuit toate publicațiile. Conform statutului, societatea își declara deschis dorința de a întreține relații cu toate societățile de salvare ori grupările savante de pe glob, fiind dispusă totodată să facă cu acestea schimburi de

publicații. Pentru stimularea activităților ce intrau în domeniul său de interes, societatea oferea premii și recompense. Se fixau anual sume de bani ce urmau a fi date autorilor de lucrări valoroase abordând salvarea, comerțul, industria, știința. În 1835 s-a propus un premiu de 800 de franci și un al doilea de 600 de franci pentru studii privind cele mai bune mijloace de salvare. Aceste lucrări, însoțite de schițe și planuri, trebuia adresate secretarului general. Se decerneau totodată medalii (de aur, argint și bronz).

Celor care ajutau la progresul societății li se acordau și alte recompense pecuniare. Fiecare membru primea totodată și un document prin care i se confirma această calitate. Diplomele erau diferite din punct de vedere al suportului și înfățișării (solemne și ordinare). Primele, mai reprezentative, scrise pe pergament și frumos ornamentate, erau acordate membrilor din primele două clase de cotizații (protectorilor și binefăcătorilor), contra sumei de 50 de franci. Celorlalți membri li se dădeau diplome ordinare cu preț diferit (în funcție de cotizația pe care o plăteau), respectiv 15 franci clasa III, 5 franci celor din clasa IV și 3 franci ultima clasă. Dacă un membru din ultimele clase de cotizanți dorea totuși o diplomă „solemnă”, o putea obține plătind 10 franci în plus față de prețul prevăzut pentru categoria respectivă.

Actul de constituire (statutul) prevede expres că diplomele trebuia validate prin semnătura proprie a președintelui societății, secretarului său general și a președintelui Consiliului de administrație. În cazul în care diploma era emisă unui reprezentant al altor națiuni, aceasta trebuia semnată și de președintele secției externe respective.

Sumele obținute din cotizații, donații, vânzarea diplomelor (casa) urmând a fi utilizate la procurarea de materiale și bunuri necesare societății (vapoare, planșe, aparatură, medicamente) trebuia puse într-un cufăr, dotat cu 3 dispozitive de închidere, cheile respective urmând a fi păstrate de persoane diferite: președintele Consiliului de administrație, secretarul general și unul din conducătorii celor două direcții.

În cadrul dispozițiilor generale înscrise în statut întâlnim și unele precizări care dovedesc preocupările privind buna funcționare a societății și atragerea de noi membri. Astfel, se comunică faptul că adunările generale vor avea loc la „Hotel de ville” (Sala Sf. Ioan), iar în birourile sale situate în Place Vendôme nr. 16 se vor ține ședințele ordinare ale Consiliului de administrație („în fiecare a treia joi din lună”) și ale Comisiei centrale. Membrii societății puteau asista la lucrări. Secretarul general primea membrii în fiecare joi, „la ora 8 seară”. O altă prevedere a documentului la care ne referim preciza că, până în 1840, „nu se va putea face nici o modificare a statutului”, iar în caz de dizolvare a societății interesele ei urmau a fi reglementate de arbitri.

Prima echipă de conducere a societății (avându-i ca protectori pe rege și regină), înscrisă de asemenea în statut, era formată din: — președinți de onoare: 1. SAR monseigneur, prinț de Joinville, 2. amiralul Duperre, ministru de stat al marinei și coloniiilor „pair” de France”, 3. mareșalul marchiz Maison, ministrul războiului, „pair”, 4. ducele de Caraman, „pair”, fost ambasador.

La aceștia se adăugau: președintele Consiliului de Administrație — baronul St. Denya, mareșalul, comandor al ordinului „Legiunea de onoare”, secretar — „contele Godde de Liancourt, directorul general al Direcției salvării

⁷ Titlu de mare valoare, desemnând persoanele recurescute a fi „mari vasali ai regelui” Franței.

— amiral Sir Sidney Smith (Londra), Daniel de St. Anthoine, conducătorul Direcției de comerț, industrie și știință, directori — J. de Saison, căpitan Hanchett (Londra).

II. PREZENTAREA POSESORULUI DIPLOMEI

Aplecându-ne asupra genealogiei posesorului diplomat, trebuie să remarcăm originea lui Constantin Caradja⁸ care se trăgea dintr-o familie însemnată⁹. Desigur, pentru a ne convinge de acest lucru este necesar să urmărim succint curgerea acestui neam. Pentru a putea face acest lucru am apelat la bibliografia de specialitate. Cum este știut, primele date referitoare la genealogia familiei Caradja le întâlnim la lucrarea datorată lui Eugen Rizo Rangale, *L'livre d'or de la noblesse phanariote*¹⁰. Unele completări la genealogia acestei familii le datorăm lui Nicolae Iorga¹¹, ca și unui reprezentant de seamă al său, Constantin Caradja¹². În epoca mai apropiată nouă și-au adus contribuții substanțiale la genealogia acestei familii Andrei Pippidi¹³ și Mihail Dimitrie Sturdza, ultimul fiind autorul apreciatului volum *Dictionnaire historique et genealogique des grands familles de Grece, d'Albanie et de Constantinople*¹⁴.

Conform acestor autori și informațiilor documentare păstrate în fondurile și colecțiile arhivistice, această familie a avut mai multe ramuri. Unii dintre membrii săi au trăit la Constantinopol (deci în Imperiul otoman), alții au deținut dregătorii în Țara Românească și Moldova ori în Rusia, alții au desfășurat activități în țara lor de baștină — Grecia.

Primele date referitoare la acest neam sunt din 1091, când Ana Comnena pomeneste de un Argyras Caradja¹⁵. În 1453 se constată prezența unui Eustache Caradja, intermediar al Patriarhiei din Constantinopol pe lângă sultan¹⁶. Următorul Caradja cunoscut s-a numit Ion (1520) și a avut ca urmași patru copii: Mihalcea, Iorgu, o fată al cărei nume nu este cunoscut și Constantin.

Mihalcea Caragea (grec din Chios), căsătorit cu Marula din Cocerăști (strănepoata domnului Vlad Călugărul), a fost socrul lui Rađu Buzescu, mare

⁸ În legătură cu semnificația numelui, vezi Constantin Caradja, *Sur l'origine des Karadja*. Vălenii de Munte, 1938, p. 9–7.

⁹ Este evident faptul că din această familie s-au ridicat mulți demnitari (bani, caimacamii, conșiși ș.a.) și doi domni Nicolae Caradja (1782–1783) și Ioan Gheorghe Caradja (1812–1818).

¹⁰ Publicată la Atena în 1892, titlul complet fiind *Livre d'or de la noblesse phanariote en Grece, en Roumanie, en Russie et en Turquie par un phanariote*.

¹¹ N. Iorga, Contribuții la Istoria Munteniei, București, 1896, p. 46–52.

¹² În afară de studiul menționat, Constantin Caradja a mai publicat: *Note asupra câtorva boieri ai lui Vasile Lupu (din familia Caradja)* în „Revista istorică”, XXXI, 1945, p. 128–129; *Ceva despre postelnicul Ioanis Caradja*, în „Revista istorică”, VI, 1920, p. 61–62. Cum este cunoscut, autorul menționat mai sus s-a ocupat și de heraldică. A publicat studiul, *Despre stemele românești ale lui Richetale*, în „Revista Arhivelor”, V, 1928–1929, p. 436–437. Vezi și I. Filitti, „Postelnicul Ianache (Caradja), în „Revista Arhivelor”, II, 1927–1929, nr. 4–5, p. 234–253.

¹³ Andrei Pippidi, *Jean Caradja*, în „Symposium: L'epoque phanariote”, Thessalonique, 1974, p. 187–208.

¹⁴ Publicat la Paris în 1983. Datele referitoare la familia Caradja se găsesc la pag. 257–260.

¹⁵ În fondul familial Caradja, dosar nr. 283, se află o schiță în care coborârea neamului începe cu acest Argyras Caradja. Vezi și dosarele 284–287.

¹⁶ Mihail Dimitrie Sturdza, *op. cit.*, p. 257.

clucer¹⁷. A deținut înalte dregătorii (în 1583 — era mare ban). A avut un rol important în vremea lui Mihai Viteazul. Fiind „Vlastelini”¹⁸ (1595) Mihalcea a fost sol al domnului Țării Românești la Praga (1595, 1597) și Viena (1599). El l-a însoțit pe Mihai Viteazul la Alba Iulia ca și la curtea Împăratului Rudolf al II-lea. După dobândirea Transilvaniei de către armatele lui Mihai, Mihalcea se intitula „delegat al ilustrului domn Mihai la Statele și ordinele ardelene”¹⁹. A împărțășit, în august 1601, tragica soartă a domnului care înfăptuise prima unire a Țărilor Române (a fost strângulat din ordinul lui Gheorghe Basta)²⁰.

Constantin — ultimul fiu al lui Ion Caradja — a deținut în 1654 funcții la Patriarhia din Constantinopol, apoi, în 1591, era postelnic în Moldova. El a avut doi copii, o fată care s-a măritat cu Scarlat (zis Grama Beglitzi — mare negustor din Constantinopol) și un fiu, Dumitrașcu (1570).

Urmând curgerea încrengăturilor, constatăm că mulți dintre reprezentanții acestui neam au ocupat funcții înalte și s-au înrudit cu cele mai de seamă familii boierești române²¹. Astfel, copiii lui Dumitrașcu au avut următoarele poziții sociale: 1. *Ion*, postelnic în Țara Românească, a restaurat în 1625 mănăstirea Sf. Sava la Iași, este ctitorul mănăstirii din Slobozia — Țara Românească, 2. *Pavlace* — mare comis (1627, 1628), mare ban al Craiovei (1631—1632), capucehaia lui Vasile Lupu la Poartă²² (1646—1647), 3. *Apostolachi*, căsătorit cu Voica Cocănescu a urcat de asemenea treptele dregătoriilor fiind mare comis în Moldova (1668), apoi mare spătar în Țara Românească (1669). Fratele acestora, Constantin (Costache), a fost mare postelnic în divanul Moldovei (1653)²³ și a avut o posteritate ce ne interesează întrucât se leagă de personajul despre care relatăm. Copiii lui Constantin au fost: a. *Scarlat*, căsătorit cu Irena Rosetti; b. *Ștefan*; c. *Casandra*; d. *Dumitrașcu* (căsătorit cu Zamfira Rosetti, mare postelnic 1695 — 1705, în 1737 caimacan); e. *Gheorghe* (căsătorit cu Roxana Diplovatz) și f. *Ștefania*. În continuare vom urmări descendenții lui Gheorghe.

Trebuie să spunem, ajungând la acest punct al evoluției neamului Caradja, că afirmațiile incluse în lucrarea lui Mihai Dimitrie Sturdza în legătură cu ascendenții domnitorului Ion Caragea trebuie reanalizate, întrucât el apare ca având tată pe Ion — dragonul Porții (1764—1765)²⁴. Cum titulatura voievodului care a ocupat între 1812—1818 scaunul Țării Românești este Ion Gheorghe Caragea²⁵, credem că este viabilă evoluția consemnată de Eugen Rizo Rangabe, conform căreia Scarlat, mare dragoman al Porții (1765—1768), fiul lui Gheorghe a avut 6 copii: Gheorghe, Zamfira, Scarlat, Jaque, Maria

¹⁷ Date ample privind acest dregător găsim în lucrarea datorată lui Nicolae Stoicescu, *Dictionar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, sec. XIV—XVII*, București, 1971, p. 42—43.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Stoica Nicolaescu, *Documente de la Mihai Viteazul ca domn al Țării Românești, al Ardealului și al Moldovei, 1600*, București, 1916.

²⁰ Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 145.

²¹ Menționăm printre acestea familiile: Balș, Mavrocordat, Moruzzi, Ghica, Suțu, Cozadin, Cuza, Rosetti, Greceanu, Buzescu, Callimachi, Mavrogheni, Cantenir ș.a.

²² Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 145. După opinia lui Paul Cernovodeanu banul nu este aceeași persoană cu capucehaia. („Glasul Bisericii”, XIX, 1960, nr. 5—6, p. 490—491).

²³ Mihail Dimitrie Sturdza, *op. cit.*, p. 257.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Astfel se intitulează în actele emise în perioada domniei. Excepții sunt în documentul din 1813 mai 10. (Arh. St. Buc., colecția Sului II, nr. 9).

și Constanța. Gheorghe a avut la rândul său doi fii: Constantin și Ion²⁶. Ultimul născut în 1734, era în 1780 al doilea logofăt; în 1797 caimacam al Craiovei; în 1808—1809 (și o lună în 1812) a deținut funcția de mare dragoman al Porții²⁷. Remarcându-se prin abilitate politică, el a fost numit, la 29 august 1812, domn al Țării Românești (va rămâne în scaun până în 1818 când se refugiază la Pisa). În timpul domniei acestuia se elaborează un cod de legi („Legiuirea Caragea”)²⁸. Aflându-se, în perioada 1818—1830, în Italia, Ion Gheorghe Caragea a sprijinit (cu importante sume de bani) mișcarea de emancipare elenă. În 1830 s-a întors la Atena (a încetat din viață la 27 decembrie 1844)²⁹. Căsătorit cu Elena Scanavo³⁰, Ion Gheorghe Caragea a avut cinci copii: *Roxana* (căsătorită cu Mihai Suțu, domnul Țării Românești³¹, *Ralu* (soțul său a fost Jacques Argyropoulo, mare dragoman); *George*, mare dragoman (căsătorit cu Smaragda Rosetti), *Constantin* și *Smaragda* (soția lui Spiridon Mavrogheni).

Acest *Constantin*, fiul fostului voievod este personajul care ne interesează, întrucât, după opinia noastră, el este posesorul diplomei Societății Naufragiaților și a Uniunii Națiunilor. În lucrarea lui Rizo Rangabe și a lui Mihai Sturdza referitor la Constantin (Ion) Caradja se dau următoarele date: s-a născut cu aproximație în 1795, după Mihail Sturdza, în 1799 după Rizo Rangabe, a fost ministrul Imperiului otoman la Haga și s-a căsătorit prima oară cu Adela Condo, iar a doua oară cu Catherine Tabacopoulo; a decedat la Haga la 16 mai 1860³². Din prima căsătorie a avut un fiu Ion Constantin Alexandru Othon Karadja Pasa, născut la Constantinopol, la 9 martie 1835, care a devenit ulterior ministrul Imperiului otoman la Haga și Stockholm. El s-a căsătorit cu Maria Luisa, fiica comandorului L.O. Smith, senator al regatului Suediei (născută la Stockholm la 12 martie 1868). A murit la 10 iulie 1894. Din a doua căsătorie Constantin Caradja a avut doi copii: George, născut la Constantinopol, la 8 februarie 1850 și Maria, născută tot în acest oraș, la 18 august, care se va căsători la Paris cu M. Nathanail-Johnston, fost deputat³³.

Cum în lucrările amintite nu s-a menționat nimic despre vreun membru al familiei Caradja care să fi fost ambasador al Greciei în Franța, am fost tentați să credem că au existat în paralel (în prima jumătate a secolului trecut) două persoane cu numele Constantin Caradja — unul trimis extraordinar al Porții, altul ambasador al Greciei (așa cum reiese și din inventarul documentelor referitoare la această familie, aflat la Direcția Generală a Arhivelor Statului). Cercetând însă cu atenție documentele am constatat că este aceeași persoană.

În lumina documentelor ce s-au păstrat mai aflăm despre Constantin Caradja următoarele: este unul dintre participanții activi la revoluția elenă

²⁶ Eugen Rizo Rangabe, *op. cit.*, p. 40.

²⁷ Ibidem.

²⁸ În timpul domniei acestuia a avut loc o puternică epidemie de ciumă („ciuma lui Caragea”) care a curățat zeci de mii de oameni.

²⁹ Eugen Rizo Rangabe, *op. cit.*, p. 40.

³⁰ În legătură cu dregătorii din familia Caragea din Țara Românească care au trăit în secolul al XVIII-lea vezi Teodora Rădulescu, *Sfatul domnesc și alți mari dregători ai Țării Românești din secolul al XVIII-lea, Liste cronologice și cursus honorum*, București, 1972, p. 308, 676.

³¹ Mihai Suțu a ocupat tronul între 1783 iulie 6—1786 martie 28; 1791 martie—1793 ianuarie; 1801 octombrie 8—1802 mai 19.

³² Dată ce nu este reală, cum vom evidenția mai jos.

³³ Eugen Rizo Rangabe, *op. cit.*, p. 43.

de eliberare din 1821 (a luat parte la luptele de apărare a orașului Neocastru³⁴). Constantin Caradja, neândoielnic un intelectual de profunzime ca și înaintașii săi, a avansat în viața politică, devenind în 1833 membru al Consiliului de Stat al țării sale³⁵. Tot în acest an a primit și prima însărcinare în diplomatie, fiind trimis ca reprezentant al Greciei pe lângă regele Bavariei³⁶. Activitatea desfășurată aici a fost apreciată, lucru dovedit de faptul că i s-a acordat o decorație bavareză³⁷. În 1834 a fost acreditat de regele Greciei la Londra³⁸. Printre alte atribuții a avut și sarcina expresă de a negocia pentru transformarea protocolului din 1830, referitor la granițele Greciei în tratat definitiv³⁹. Este apoi mutat în Franța, unde desfășoară o activitate diplomatică amplă. Primește „Legiunea de onoare” și este deosebit de prețuit⁴⁰. Este ales, în această perioadă, membru al Societății franceze de statistică universală⁴¹ ca și al Societății de arheologie din țara sa⁴². Deși trăiește în țările cele mai dezvoltate din Europa, Constantin Caradja are în vedere și Țara Românească, dovadă fiind faptul că a cumpărat aici unele proprietăți⁴³.

Rezultatele obținute în activitatea diplomatică îi aduc lui Constantin Caradja noi aprecieri și distincții (i se conferă din partea Regatului Spaniei ordinul Isabel⁴⁴, îi acordă de asemenea un ordin Regatul celor Două Sicilii⁴⁵). Serviciile aduse țării și meritele în domeniul cultural-științific determină numirea lui Constantin Caradja în secția legislativă dependentă de Consiliul de Stat al Greciei⁴⁶ și realegerea sa în funcția de consilier de stat (1837)⁴⁷.

Anii care au urmat au adus lui Constantin Caradja noi împliniri. În 1843 a devenit „consilier extraordinar”⁴⁸, iar în 1844 i se conferă, în numele regelui Greciei Otto de Bavaria (Otto I-1832—1862), o decorație militară⁴⁹.

Această ascensiune este însă întreruptă din motive pe care nu le-am putut afla. Dintr-o scrisoare datată 4 ianuarie 1849 cunoaștem că în decembrie 1848, Constantin Caradja a solicitat înalților dregători otomani să intervină pe lângă sultan pentru „a fi primit în serviciu imperial”⁵⁰. Răspunsul a fost favorabil, sultanul fiind de acord să-i ofere o retribuție anuală de 5000 de piaștri⁵¹. Această hotărâre i-a fost comunicată (lui Constantin Caradja) de către Reșid Pașa, care amintește de relațiile amicale pe care le-au avut încă din perioada în care erau la Paris⁵², informație care ne aduce un argument în plus în indentificarea personajului la care ne referim.

³⁴ Arh. St. Buc., fond familial Caradja, dosar 89.

³⁵ Ibidem, dosar 63.

³⁶ Ibidem, dosar 64.

³⁷ Ibidem.

³⁸ Ibidem, dosar 73, 78.

³⁹ Ibidem, dosar 74.

⁴⁰ Ibidem, dosar 71.

⁴¹ Ibidem, dosar 70.

⁴² Ibidem, dosar 95.

⁴³ Ibidem, dosar 120.

⁴⁴ Ibidem, dosar 92.

⁴⁵ Ibidem, dosar 66.

⁴⁶ Ibidem, dosar 90.

⁴⁷ Ibidem, dosar 91.

⁴⁸ Ibidem, dosar 100.

⁴⁹ Ibidem, dosar 101.

⁵⁰ Ibidem, dosar 116.

⁵¹ Ibidem, dosar 117.

⁵² Ibidem, dosar 116.

Poarta i-a încredințat lui Constantin Caradja misiuni diplomatice (desigur, experiența sa în acest domeniu a cântărit mult în hotărârea autorităților otomane de a-l include între slujbașii săi). Astfel, în 1850–1851 a fost ministru plenipotențiar și trimis extraordinar al sultanului la Berlin⁵³. Este rechemat în 1852 și acreditat la Hanovra unde a îndeplinit funcția de secretar al Legației Imperiului otoman⁵⁴. În această perioadă, Comisia generală a ordinelor din regatul Hanovra îi conferă, în numele suveranului acestei țări, însemnele crucii de cavaler al „Ordinului Guelfilor”⁵⁵. În 1854 Constantin Caradja a fost avansat la gradul de „maior de stat major”⁵⁶. Ulterior a fost reprezentantul Porții în Olanda.

Ni s-au păstrat unele documente interesante în legătură cu activitatea sa din această perioadă: procesul-verbal încheiat la schimbarea instrumentelor de ratificare a Convenției dintre Imperiul otoman și Olanda cu privire la accesul agenților consulari ai Porții în principalele porturi din coloniile olandeze, semnat de Constantin Caradja și ministrul de externe olandez⁵⁷. Sunt demne de reținut și scrisorile semnate de unele personalități din domeniul științei — printre acestea — reține atenția corespondența cu naturalistul Alexander von Humboldt⁵⁸.

Păstrându-și funcția în Olanda, Constantin Caradja a fost, în 1860, și prim secretar al Legației Porții otomane pe lângă curtea Prusiei⁵⁹. Primește și din partea suveranului acestei țări o înaltă decorație⁶⁰. Data decesului, comunicată de genealogii menționați (Eugen Rizo Rangabe și Mihail Dimitrie Sturdza) — 15 mai 1860 — nu este reală. A decedat într-adevăr în 1860, dar după 14 iunie, când, în fața unui notar public din Haga, și-a întocmit ultimul testament⁶¹. În cuprinsul acestuia, după ce pune ordine în afacerile de familie (averea fiind împărțită între soție și cei trei copii, Ioan, George și Maria) și-a formulat și ultima dorință: „trupul să-i fie transportat și înmormântat la Atena”⁶².

Revenind la calitatea lui Constantin Caradja ca membru al „Societății Naufragiilor și al Uniunii Națiunilor”, trebuie să subliniem că acesta s-a numărat printre membrii fondatori ai numitei societăți. Acest lucru este atestat de lista dată publicității în ianuarie 1835 (odată cu statutul). Din documentele de arhivă aflăm că diplomatul grec s-a bucurat de o apreciere deosebită. Conform izvoarelor documentare, „virtuțile filantropice” pe care le-a dovedit au determinat conducerea societății să-l proclame pe Constantin Caradja ca președinte de onoare al secției regatului grec. Este concludentă în acest sens scrisoarea pe care i-a trimis-o, la 10 iulie 1835, secretarul general al societății, Godde de Liancourt: „J’ai l’honneur de vous faire part que la société vous a proclamé Président d’honneur de la section du Royaume Grec”. Désigné aux suffrages des nobles membres de la société, elle este persuadée que ses vœux s’accorderont avec l’opinion publique qui

⁵³ Ibidem, dosar 120, 121.

⁵⁴ Ibidem, dosar 122.

⁵⁵ Ibidem, dosar 123.

⁵⁶ Ibidem, dosar 125.

⁵⁷ Ibidem, dosar 130.

⁵⁸ Ibidem, dosar 131.

⁵⁹ Ibidem, dosar 136.

⁶⁰ Ibidem.

⁶¹ Ibidem, dosar 138.

⁶² Ibidem.

désigna votre Excellence et qu'elle trouvera un puissant appui dans vos vertus philanthropiques. La société sera d'autant plus fière de posséder votre Excellence que personne ne saurait même qu'elle (apprécier) l'importance de son institution dont le but est de sauver des la majeure partie des douze — quinze mille personnes qui y périssent annuellement faute de moyens de sauvetages. Je prie votre Excellence de croire combien je suis flatté de l'honneur que m'a fait la société en me désignant pour lui (sic!) faire connaître son vote et d'agréer l'assurance de ma considération la plus éminente"⁶³.

Diploma lui Constantin Caradja este desigur una dintre cele destinate primelor clase de cotizanți (protectorilor și binefăcătorilor). Numărul de arhivă pe care îl poartă (10) dovedește că diplomaatul grec (trecut în lista membrilor fondatori la nr. 42) a fost printre primii care au primit diploma de membru. Pentru luarea în evidență a documentului răspunderea și-a asumat-o arhivistul societății (C. Nobel), a cărui semnătură autografă adaugă un nou argument în ceea ce privește autenticitatea actului.

III. ANALIZA IZVORULUI DIN PUNCT DE VEDERE ISTORIC ȘI VEXILOLOGIC

Societatea care a emis documentul pe care îl cercetăm a fost înființată în Franța în perioada cunoscută sub numele de „Monarhia din iulie”, când Carol X (Contele d'Artois), fost șef al nobilimii emigrante, a fost înlăturat, marea burghezie înscăunându-l pe Ludovic Filip de Orleans, ca locotenent general al regatului⁶⁴ (1830 — august 9 — 1848). Din punct de vedere al situației politice internaționale este epoca în care harta Europei, trasată în 1815 după înfrângerea lui Napoleon și, păzită cu strânsicie de membrii Sfintei Alianțe, începe treptat să capete alte contururi⁶⁵, prima modificare însemnată reprezentând-o tratatul de la Adrianopol⁶⁶, care a marcat pași însemnați în ceea ce privește statutul juridic al Țărilor Române⁶⁷, Serbia⁶⁸ și Grecia⁶⁹. În cadrul politicii internaționale, drumul pe apă reține tot mai mult atenția marilor puteri. Ca urmare, în prima jumătate a veacului trecut s-au elaborat reglementări internaționale având ca obiect regimul tran-

⁶³ Ibidem, dosar 72.

⁶⁴ Jacques Madaulci, *Istoria Franței*, vol. 11, *De la Ludovic al XIV-lea la Napoleon al III-lea*, București, 1973, p. 252.

⁶⁵ Referitor la relațiile internaționale din această epocă vezi Nicolae Ceacir, Gheorghe Bercan, *Diplomație europeană în epoca modernă*, București, 1984, p. 300—307. M.S. Anderson: *The Ascendancy of Europe. Aspects of Europe an history, 1815—1914*, Londra, 1970; Charles Seignobos, *Histoire politique de l'Europe contemporaine*, 2 vol. Paris, 1924—1926; *Histoire des relations internationales publiques sous la direction de Pierre Renouvin*, tome 1, *Le XIX-siècle I 1815 à 1871. L'Europe des nationalités et l'éveil des nouveaux mondes*, par Pierre Renouvin, Paris, 1954.

⁶⁶ N. Ciachir, *The Adrianopol treaty (1929) and its european implication*, în „Revue des études sud-est-européennes”, XII (1979), nr. 4, p. 695—713.

⁶⁷ Conform prevederilor acestui tratat se restituiau Țării Românești raiaele de la Dunăre (granița cu Poarta fiind talvegul fluviului), se acordă autonomie administrativă, și respectarea dorinței țării în ceea ce privește numirea domnilor pe viață, libertatea comerțului (desființarea monopolului turcesc), dreptul de navigație pe Dunăre cu vase proprii, îngrădirea dreptului de intervenție al Porții în Principate, menținerea ocupației rusești până la plata despăgubirilor de război.

⁶⁸ Conform prevederilor acestui tratat, se garantează Serbiei (stat vasal Imperiului otoman) autonomia internă.

⁶⁹ Prin tratatul de la Adrianopol se recunoaște independența Greciei.

sporturilor navale⁷⁰. Se cuvine să amintim aici faptul că, în 1834, Înalta Poartă a recunoscut Principatelor Române dreptul de a naviga sub pavilion național⁷¹.

Contextul social-economic în care a apărut Societatea Naufragiilor este caracterizat prin accentuarea progresului tehnic, fapt dovedit, în special după 1830, prin creșterea rețelei de căi ferate⁷², înmulțirea navelor cu aburi⁷³, extinderea întreprinderilor de diferite profile. Apariția acestei societăți se însușește preocupărilor tot mai marcante ale burgheziei în ceea ce privește dezvoltarea industriei, comerțului și a celorlalte domenii ale vieții sociale.

Documentele, purtând patina primei jumătăți a veacului trecut, atestă faptul că în Franța, dar și în alte țări europene, a apărut un mare număr de asociații, societăți și cluburi⁷⁴, menite a impulsiona economia și stimula cercetările științifice aflate în strânsă interdependență cu aceasta. Desigur, astfel de preocupări s-au făcut resimțite și în Țările Române, unde s-au publicat lucrări de popularizare a cunoștințelor⁷⁵, s-au organizat unele forme de învățământ superior cu caracter tehnic⁷⁶, s-au înființat societăți și asociații⁷⁷. Se cuvine să amintim aici Societatea medicilor și naturaliștilor din Iași, renumită în această parte a continentului.

Privind suportul diplomei, constatăm că textul, plasat în centru, este încadrat de o bordură având cromatică verde, la margine fiind trasate cu tuș negru trei linii, două mai subțiri la exterior, una mai groasă în interior. Bordura este încărcată cu scuturi, plasate la egale distanțe între ele, susținute de un suport în formă de coloană și reunite prin ramuri. Scuturile, având forma dreptunghiulară și colțurile scobite (unele așezate pe verticală altele pe orizontală), poartă în câmp albastru, scrise cu tuș negru și litere de tipar, denumirile țărilor, orașelor sau insulelor care erau membre ale Societății. Fiecare ecuson este însoțit de patru drapele desfășurate, dispuse două în dreapta, două în stânga, desemnând, în general, prin coduri vexilologice statele respective.

În centrul bordurii superioare se află un tablou marin impresionant. Redat în culori vii, acesta înfățișează un vapor de mari dimensiuni, având multe catarge și plutind pe o mare învolburată. La prora și la pupă, ca și în vârful catargului, se află fanioane ce dovedesc că vasul navighează sub pavilion francez.

⁷⁰ O înțelegere în acest sens a avut loc la Londra (1845 — febr. 13) și s-a referit la strămtorile Bosfor și Dardanele.

⁷¹ Tricolorul a fost recunoscut prin firmanul sultanului Mahmud al II-lea din 7 — 16 august 1834. Vezi Mihail Guboglu, *Catalogul documentelor turcești*, vol. I, București, 1960, p. 540.

⁷² În 1825 septembrie, a avut loc inaugurarea primei căi ferate din lume în Anglia între orașele Stockton — on — Tees și Darlington. Vezi *Istoria lumii în date*, București, 1972, p. 247.

⁷³ Primul vapor cu aburi (inventat de R. Fulton) datează din 1807.

⁷⁴ Vezi *La grande encyclopédie. Inventaire raisonné des sciences des lettres, et des arts par une société de savants et de gens de lettres*, Paris, vol. I.

⁷⁵ Astfel, Gheorghe Șincai a publicat *Povătuire către economia de câmp pentru folosul școalelor românești*. Buda, și tot în aceeași perioadă vede lumina tiparului *Vocabular ce ține de istoria naturii*.

⁷⁶ Astfel, Gheorghe Asachi, organizează un „Clas pentru a preda curs de inginerie și hotărnicie”. La moșia Pantelimon. În 1835, începe experimentarea mașinilor agricole.

⁷⁷ În Țările Române au apărut unele societăți culturale științifice încă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea: „Societatea filozoficească a neamului românesc din Marele Principat al Ardealului”, „Societas philohistorum Transylvaniae”, „Societatea literară greco-dacică” (1810) — Țara Românească.

Tabloul, sugestiv pentru tematica documentului, este plasat pe o panoplie de steaguri, ce se desfășoară asemenea unui pavoaz solemn, primele fiind drapelele Franței, Angliei, Rusiei și Austriei, după care se orânduiesc drapelele celorlalte state. Pentru a prezenta scuturile și drapelele ce ornează documentul, le-am numerotat cu următorul sistem: bordura superioară A; bordura laterală stânga B; bordura inferioară C; bordura laterală dreapta D.

Înainte de a trece la descrierea reprezentărilor din bordură menționăm faptul că, deși fiecare imagine a fost cercetată cu mare atenție, este posibil să se fi strecurat unele inadvertențe. Acestea pot fi urmarea faptului că unele culori s-au alterat (probabil datorită acțiunii factorilor fizici și chimici care au acționat de-a lungul unui secol și jumătate asupra suportului), fiind foarte evidentă degradarea culorii albastre care se poate ușor confunda cu negru. A provocat greutate și faptul că unele drapele au fost desenate în mod liber, deseori, datorită spațiului restrâns în care se reprezentau flamurile, stemele ce le împodobeau au fost simplificate sau chiar eliminate⁷⁸.

Trecând la prezentarea compozițiilor constatăm că în bordura superioară sunt orânduți membri cei mai importanți ai Societății, respectiv:

A/1. Scutul desemnând „ANGLETERRE HANOVRE LIONNIEN-NES”⁷⁹ 1.1. SANDWICH”⁸⁰

Trei din cele patru izvoare vexilologice sunt engleze, au cromatica roșie, iar în partea superioară un canton albastru încărcat cu o cruce suprapusă cu o săritoare formată din două linii roșii (exterioare) și o linie albă (interior). Cel de-al patrulea steag, situat în stânga pe cel de-al doilea plan, are flamura formată din dungi roșii (4) și albe (3), iar în cantonul superior pieselor heraldice menționate mai sus redată în aceeași cromatică.

Compunerea vexilologică corespunde realităților politice. Cum se știe, ca urmare a faptului că în 1714 (în urma morții reginei Ana), coroana Marii Britanii a trecut la George (electorul de Hannover), până în 1837 între aceste două țări existând o uniune personală. Plasarea steagurilor acestei țări pe „primul loc” exprima supremația politică a Angliei. Victorioasă împotriva Franței, această țară, prima în care s-a introdus calea ferată din lume, avea să-și proclame în 1827 suveranitatea asupra Australiei. În perioada 1830–1837 s-a consumat domnia regelui William al IV-lea. Prin „legea reformei”, adoptată de Parlament în 1832 (se uniformiza sensul electoral), viața economico-socială a luat un puternic avânt.

A/2. Scut pe care s-au scris denumirile: „RUSSIE, POLOGNE, RIGA”⁸¹, OLDENBURG”. Drapelele care însoțesc acest ecuson (atât în dreapta cât și în stânga, înfățișează o flamură de aur pe care s-a plasat o acvilă bicefală

⁷⁸ Stemele de pe flamuri au fost comparate cu blazoanele reproduse de Ottfred Neubcker, *Wappenkunde*, Battemberg. Pentru istoricul și înfățișarea drapelelor vezi William G. Crampton, *The New Observer's Book of Flags*, Londra, 1984.

⁷⁹ Insule în Marea Ionică.

⁸⁰ Insule în Arhipelagul Malaezia. Pentru identificarea diferitelor insule, orașe și țări am folosit lucrările: *Dictionnaire universel théorique et pratique du commerce et de la navigation*, ed. II, Paris, 1863; M. N. Bouvillet, A. Chassang, *Dictionnaire universel d'histoire et de géographie*, Paris, 1872, Ernst Ambroussius, Konrad Frenzel, *Das Bild der Erde ein neuer Atlas in 100 Kartenseiten mit statischen Angaben und alphabetischen Namenverzeichnis*, Leipzig, 1930.

⁸¹ Capitala Letoniei.

⁸² Oldenburg, stat din Germania cuprins în provincia Hanovra, aproape de Coasta Mării Nordului (în 1919 a devenit republică).

purtând pe piept un scut roșu încărcat cu o mobilă redată datorită spațiului redus ce i s-a rezervat într-un mod ce o face indescifrabilă. Desigur, este blazonul Rusiei. Pe planul doi identificăm în dreapta un drapel având fond albastru (închis), încărcat cu o cruce roșie, iar în stânga un steag bleu (o culoare pastel) străbătut, pe verticală, de un brâu plasat în centru. (Niciunul nu este steagul Poloniei, care cuprinde o flamură împărțită în două pe orizontală, având cromatica albă în partea superioară, roșie în cea inferioară).

A/3. Scut rezervat entităților statale denumite „AUTRICE⁸³, LUBEK⁸⁴ BREMER⁸⁵, WISMAR”. Din punct de vedere vexilologic s-au reprezentat: în dreapta, pe prim plan, o flamură galbenă încărcată cu o acvilă bicefală încoronată, în stânga un drapel compus din alb (jumătatea superioară) și roșu (partea inferioară), pe care broșează pasărea himerică menționată, încoronată și purtând pe piept un scut tăiat, sus argint, jos roșu. În plan secund s-a plasat un drapel având flamura roșie cu șapte dungi albe, în dreapta o flamură cu aceeași cromatică (roșie) cu trei brăuri albe, în stânga. Cum este știut, steagul actual al Austriei, cuprinde două fâșii roșii și una albă, pe aceasta, plasată la mijloc, fiind imprimată stema adaptată în 1918, o acvilă naturală purtând pe piept un scut roșu tăiat de un brâu alb⁸⁶.

A/4. Ecusonul cuprinzând denumirile „PRUSE-HOLLANDE, BELGIQUE HAMBURG” este împodobit de asemenea cu patru drapele. Distingem în primul plan, în dreapta, pe o cromatică albă, o acvilă naturală, încoronată, cu aripile desfăcute, în cantonul superior fiind plasată o cruce neagră (Prusia), în stânga se află un steag de asemenea alb, având în centru un scut albastru încoronat, încărcat cu o mobilă nedefinită și sprijinit de doi lei. Pe planul doi, în dreapta, se află un steag tripartit în pal (pe verticală), cuprinzând culorile negru, alb, roșu, iar în stânga o flamură roșie cu dungi înguste negre (mobila imprimată pe aceasta este acoperită de flamura drapelului din față). Credem că este steagul Belgiei care cuprinde, dispuse pe verticală, culorile negru, galben, roșu.

A/5. Urmează scutul care ne aduce în atenție statele care au avut la începutul secolului trecut hegemonia în Marea Baltică: „DANEMARK⁸⁷,

⁸³ Austria s-a aflat, între 1792 – 1835, sub domnia lui Francisc II, împărat care a renunțat în 1806 la coroana „Imperiului romano-german” (rămânând doar împărat al Austriei), preocupându-se de înfăptuirea unor reforme social-economice care să asigure progresul țării.

⁸⁴ A făcut parte din Confederația Germanică creată în 1815.

⁸⁵ Și acest oraș a fost inclus în confederația germanică.

⁸⁶ Ottfried Neubecker, *op. cit.*, p. 118.

⁸⁷ Cum este știut, Danemarca, stat întemeiat în secolul X, va extinde considerabil stăpânirea, cuprinzând pentru o perioadă și Anglia și Norvegia. Aliata Franței în războaiele napoleoniene, Danemarca va fi atacată de Anglia, ceea ce face ca în 1814 să piardă Norvegia care va depinde (până în 1905) de Suedia.

SUEDE⁸⁸, ET NORVEGE⁸⁹, MEKLEMBURG⁹⁰, ROSTOK⁹¹". În dreapta acestui scut, pe prim plan, distingem un steag roșu, încărcat cu o cruce albă, având în centru o stemă care, deși este înfățișată la dimensiuni reduse, ne dăm seama că desemnează Danemarca. Se distinge scutul scartelat, încoronat, având în inimă un ecuson mai mic, tenanți fiind două personaje. Într-adevăr, blazonul actual al acestei țări cuprinde în cartierul 1 și 4, pe aur, trei lei leopardați de azur, însoțiți de nouă inimi roșii, în cartierul secund doi lei; în ultima partițiune de azur, tăiată, s-au plasat, în partea superioară, trei coroane deschise de aur, în cea inferioară despicată, în dreapta o oaie, în stânga un urs polar rampant. Peste tot, pe aur, două brăuri roșii. În stânga, pe prim plan, s-a așezat un steag albastru pe care s-a transpus o cruce de argint încărcată în centru cu un blazon format din scut încoronat și sprijinitori⁹².

Deși detaliile stemei nu pot fi deslușite, cromatica și înfățișarea de ansamblu ne sugerează însemnele Suediei. Pe planul doi, în dreapta, se desfășoară un drapel reunind pe orizontală albastru, alb și roșu (Norvegia), steagul actual al acestei țări înfățișează câmp roșu încărcat cu o cruce albastră mărginit la extremitate de câte o linie albă. În stânga, pe planul doi, zărim o flamură de aur pe care se zărește, fără a putea fi identificată, o figură heraldică artificială (un patruped înaripat).

A/6. Pe un alt scut s-a scris: „BAVIERE⁹³, SAXE⁹⁴, WURTEMBERG⁹⁵, SUISSE”⁹⁶. Drapelele care însoțesc această reprezentare au următoarea înfățișare: în prim plan, dreapta, o flamură galbenă încărcată la fiecare colț cu câte un ornament, în centru având o compoziție simbolică reprezentativă: într-o barcă un personaj cu un copil în brațe; în stânga un drapel de aceeași culoare, purtând în centru un scut oval, în care abia se percepe o mobilă cu smalt verde, negru, roșu, totul plasat sub un pavilion. Pe planul doi, în dreapta, un steag alb iar în stânga un drapel roșu încărcat cu un scut albastru dotat cu o cruce albă. Ultima reprezentare credem că este simbolul Elveției,

⁸⁸ Suedia a deținut multe secole Finlanda (până în 1809) Uniunea de la Kalmar (1395 – 1523), la care au participat Danemarca, Norvegia, Islanda, Finlanda, a favorizat creșterea pe mai departe a puterii Suediei, care va ajunge să dețină hegemonia în Marea Baltică. Între 1814 – 1905 a deținut și Norvegia.

⁸⁹ Stat legat inițial (între 1380 – 1814) de Danemarca printr-o reuniune personală, deși în 1814 a obținut statutul de autonomie va sta, până la începutul veacului al XX-lea sub dependență suedeză.

⁹⁰ Meklenburg — era unul din ducatele germane riverane Mării Baltice (în 1819, în cuprinsul acestui stat, a fost abolită sclavia).

⁹¹ Rostok — era cel mai important oraș din ducatul Meklenburg, reunea localitățile Attstadt, Mittelstadt și Neustadt.

⁹² Vezi Ottfred Neubecker, *op. cit.*, p. 67.

⁹³ Bavaria a devenit regat în 1805, ca urmare a păcii franco-austriacă de la Pressburg. În 1819 a încheiat o alianță cu Franța. În 1828 a luat parte la Uniunea vamală din Germania Centrală.

⁹⁴ Stat german din Uniunea vamală din Germania Centrală. În 1831 a adoptat o constituție proprie, iar în 1832 aici s-au desființat obligațiile feudale, (prin răscumpărare).

⁹⁵ Unul dintre cele 300 de state germane apărute după pacea de la Wesfalia, ca urmare a războiului de treizeci de ani Wurtembergul a devenit regat în 1805 (pacea franco-austriacă de la Pressburg). În 1813 se alătură Franței, participând la războaiele contra statelor coalizate împotriva lui Napoleon. În 1817 în acest stat se desființează iobăgia. În 1828 a intrat în Uniunea vamală a Germaniei de Sud (cu Bavaria).

⁹⁶ Confederația elvețiană s-a alcătuit încă din secolele XIII – XIV. Prin pacea de la Westfalia s-a recunoscut independența, iar în 1815, în cadrul Congresului de la Viena, a fost declarat stat cu neutralitate perpetuă.

steagul său actual înfățișând o cruce albă pe fond roșu. Trecând la analiza reprezentărilor din bordura stângă întâlnim scutul care afișează denumirile țărilor „ESPAGNE⁹⁷, PORTUGAL⁹⁸, SARDEGNE⁹⁹, NAPLES¹⁰⁰ et SICILE¹⁰¹”.

Steagurile care îmbogățesc mesajul acestei reprezentări sunt: pe primul plan, în dreapta, întâlnim o flamură partajată în patru cartiere. Deși nu se pot distinge bine figurile, credem că este steagul și blazonul Spaniei. Acest steag, alcătuit în 1785, derivă din simbolurile oficiale ale regatelor Castiliei și Leonului și are imprimată o compoziție heraldică înfățișând un scut scartelat, cuprinzând, în primul cartier, pe roșu, o poartă de cetate cu trei turnuri, în al doilea, pe fond de argint, un leu roșu, rampant și încoronat; în cartierul trei, pe verticală, dungi galbene (cinci) și roșii (patru); în ultima partițiune având câmp roșu, un pătrat format din lanț galben având în centru o rozetă din 8 raze de același fel ca și conturul¹⁰².

Drapelul din stânga, alb, este împodobit cu un scut roșu încoronat și credem că desemnează Portugalia. Cum este știut, steagul actual al acestei țări are flamura împărțită în două, verde și roșu, iar în centru, broșând peste linia despărțitoare, scut de argint cu bordură, încărcat în centru cu cinci ecusoane de mai mici dimensiuni albastre, dispuse în formă de cruce și având în câmp fiecare câte cinci stele de același metal: în bordura roșie s-au reprezentat șase porți de cetate de aur, crenelate¹⁰³. Pe planul doi, în dreapta, întâlnim un drapel ce are de asemenea flamura împărțită în patru, mobilele sunt însă vizibile doar parțial (sus o cruce de aur pe fond alb, jos o cruce albă în câmp roșu); în stânga, cel de-al doilea steag este aproape în întregime acoperit.

B/8. Scutul care urmează individualizează alte state din Peninsula Italică. După titlul general „Etat romane”, sunt consemnate denumirile

⁹⁷ Spania a devenit un stat puternic după unirea (în 1479) regatelor Aragon și Castilia. Poziția geografică i-a permis să cerceteze lumea, devenind o mare putere colonială (secolele XV—XVII). În veacul al XIX-lea Spania a fost cucerită de Franța, ducând, până în 1813, un război de eliberare. În 1820 a început aici revoluția bugrheză.

⁹⁸ Eliberându-se, în 1095 de sub arabi, Portugalia a devenit stat independent în 1139. În secolele XV—XVI s-a numărat printre marile puteri europene (imperiul său colonial cuprinzând Insulele Capului Verde, Angola, Mozambicului, India, Ceylon, Brazilia). Cu toate acestea pentru o perioadă de 60 de ani, la sfârșitul secolului al XVI-lea și în cel următor a fost anexată de Spania. În 1807 Portugalia a fost ocupată de trupele lui Napoleon. În urma revoluției bugheze din 1820—1823 a devenit monarhie constituțională.

⁹⁹ Ducatul Sardiniei (Piemont) a apărut ca urmare a dezmembrării Italiei în anii 1814—1815. Încă din această perioadă se face resimțită nișcarea de regenerare.

¹⁰⁰ Napole s-a declarat regat în 1806, fiind condus inițial de Joseph Bonaparte, apoi de Joachim Murat.

¹⁰¹ Regatul celor Două Sicilii, apărut pe harta politică tot după evenimentele ce s-au desfășurat în Peninsula Italică în 1814—1815, (în cadrul acestui stat, în 1818 se desființează sclavia, iar în 1821 izbucnește revoluția burghezo-democratică).

¹⁰² William Crampton, *op. cit.*, p. 15.

¹⁰³ Ibidem, p. 139.

„MONACO¹⁰⁴, TOSCANE¹⁰⁵, LUCQUE¹⁰⁶. Podoaba vexilologică a scutului cuprinde, pe primul plan, în dreapta, un steag alb cu motive roșii, în stânga o flamură de aceeași cromatică, având în centru un scut oval încoronat, al cărui câmp este plin cu careuri („losange”) ecusonul respectiv având ca tenanți două personaje încoronate. Pe planul secund identificăm în dextra un steag roșu, având în centru un brâu alb încărcat cu o mobilă roșie nedefinită (credem că individualizează Monaco). În stânga, pe planul doi, s-a înfățișat o flamură galbenă străbătută de două dungi verticale roșii.

B/9. Următoarea compoziție desemnează: „TURQUE¹⁰⁷, SMYRNE, GRECE¹⁰⁸, ATHENE”. Izvoarele vexilologice ce însoțesc scutul fac desigur aluzie la entitățile statale înscrise pe scut. În prim plan, în dreapta ni se înfățișează un drapel roșu pe care se află un scut oval verde încărcat cu trei semiluni de aur (Turcia). Steagul actual al acestei țări are o flamură roșie suprapusă de semilună și o stea, ambele de argint. În stânga, un drapel ce cuprinde, pe fond albastru, foarte închis, o cruce albă (desigur steagul Greciei, adoptat în 1822). Pe plan secund se desfășoară în dextra o flamură albastră cu dungi albe (credem simbolul vexilologic al capitalei Greciei — Athena) iar în senestră, pe fond verde, două brâuri albe (posibil steagul Smirnei).

C/10. Prima compoziție din bordura inferioară cuprinde următoarele denumiri: „SIAM¹⁰⁹, COCHINCHINE¹¹⁰, CHINE¹¹¹, JAPON¹¹²”. Drapelele ce însoțesc acest ecuson se înfățișează astfel: în dreapta, pe primul plan, s-a plasat o flamură roșie, având în centru un soare de aur figurat (China). În stânga se vede un drapel cu o cromatică deschisă (pare mov), împodobit cu o mobilă de aur (nu se poate desluși). Pe planul secund, în dreapta, s-a plasat o reuniune cromatică formată din negru, albastru, roșu și alb, în stânga întâlnim o flamură roșie (poate fi o variantă a drapelului Japoniei). Steagul Național actual al acestui stat cuprinde flamură albă încărcată cu un bazant roșu.

¹⁰⁴ Constituit în secolul al X-lea, ca o seniorie, Monaco a fost condus în perioada 1297 — 1715 de familia geneveză Grimaldi, ca formă de stat fiind un principat autonom. Din 1641 Monaco devine vasal Franței, iar în perioada 1793 — 1814 a fost anexat de aceasta. Își recucerește suveranitatea după 1814. Până în anul 1861, sub protectoratul Piemontului, drapelul statului Monaco cuprinde cromatică roșie și albă (pe verticală).

¹⁰⁵ Ducatul Toscana este unul din statele apărute ca urmare a destrămării Italiei în 1814, 1815.

¹⁰⁶ Oraș italian făcând parte din ducatul Toscanei (situat la Marea Ligurică). Congresul de la Viena a creat un ducat „de Lucques”, pentru infanta Maria Luisa, fiică lui Carol IV, regele Spaniei. După 1818 acest ducat i-a revenit lui Charles Luis de Bourbon.

¹⁰⁷ Pentru Imperiul otoman de la sfârșitul secolului al XVIII-lea în veacul următor începe declinul ce va duce în secolul al XIX-lea la reorganizarea statului.

¹⁰⁸ Cucerită în secolul al XV-lea de Imperiul otoman, Grecia a militat continuu pentru emancipare; în perioada 1821 — 1829 are loc războiul de eliberare. Prin tratatul de la Adrianopol din 1829 i se recunoaște independența. În 1832 Grecia a devenit regat.

¹⁰⁹ Siam, stat în Asia de sud-est. În perioada 1651 — 1688 pătrunde puternic aici influența franceză. În 1690 Rama I a întemeiat o nouă dinastie cu reședința la Bangkok. În 1828 a anexat statul Ventiane.

¹¹⁰ Colonie franceză în Indochina, a cărei dezvoltare a fost favorizată de poziția geografică (Marea Chineză).

¹¹¹ Moștenirea unei culturi de veche tradiție, China se dezvoltă, fiind condusă între 1644 — 1912 de suveranii din dinastia Manciuriană. Steagul său actual — roșu, poartă un soare de aur și patru stele din același metal.

¹¹² Japonia, care a străbătut în perioada 1192 — 1868 epoca șogunatului (comandant militar suprem), duce o perioadă îndelungată o politică de izolare (nu întreține legături cu europenii).

C/11. Scutul care urmează cuprinde denumirile următoarelor țări: „ÉTATS UNIS¹¹³, HAÏTI¹¹⁴, MEXIQUE¹¹⁵, GUATEMALA”¹¹⁶. În dreapta și stânga scutului apar steagurile respective. În prim plan, dreapta, simbolul vexilologic al Statelor Unite: dungi roșii și albe pe orizontal, iar în cantonul dextru albastru — stele de argint. În dreapta culorile pentru Haiti: roșu și negru — pe verticală. Pe planul secund, în dreapta, drapelul Mexicului, fiind evidente cele trei culori, verde, alb și roșu, în centru aplicându-se, fără a fi vizibilă (este acoperită de steagul prim), stema statului respectiv. Cel de-al patrulea drapel este al Guatemalei, tripărțit — albastru, alb, albastru, plasate pe orizontală (astăzi drapelul acestei țări cuprinzând aceeași cromatică, însă poziția este inversată, deci pe verticală). Și în acest caz se sugerează faptul că în centrul flamurei s-a reprezentat blazonul statului amintit.

C/12. Un alt ecuson poartă denumirile unor state din America Centrală: „COLOMBIE¹¹⁷, VENEZUELA¹¹⁸, CARACAS¹¹⁹, CUMANÁ¹²⁰”. Podoaba vexilologică cuprinde în prim plan dreapta: steag tripărțit pe verticală, reunind galben, albastru, roșu, pe prima culoare fiind conturate (în colțul dinspre hampe) trei stele. Sunt culorile Columbiei introduse încă din 1806 de Francisco Miranda. În stânga, pe primul plan, se află un steag verde pe care s-a

¹¹³ Statele Unite deveniseră independente în 1776. În urma războiului din 1775–1783, cele 13 foste colonii engleze își dobândesc un nou statut juridic. Conform Constituției din 1787, Statele Unite ale Americii erau un stat federal. Dezvoltându-se economic și politic, SUA își largesc și teritoriul, întrucât au cumpărat în 1803 Louisiana (de la Franța), în 1820 Florida (de la Spania). În 1826 Statele Unite ale Americii se compuneau din 26 de state.

¹¹⁴ Insula Haiti, descoperită în 1492 de Cristofor Columb a avut o istorie interesantă. Astfel, în 1697, prin tratatul de la Ryswick, vestul insulei a fost cedat Franței (se va numi Saint Dominique), care va lua în 1795 și restul ei. În 1804 insula își cucerește independența devenind primul stat suveran în Marea Caraibilor. Stema îmbrățișează un palmier de steaguri și baionete, două țevi de tun, 2 ancore; totul pe o terasă verde.

¹¹⁵ Cucerit în 1519–1521 de spaniolul Hernando Cortes, Mexicul a devenit nucleul viceregalului Noii Spanii. Între 1810–1816, are loc războiul de eliberare națională condus de Miguel Hidalgo. La 24 februarie 1821 Mexicul devine independent, iar în 1824 se proclamă republică federativă. Steagul actual al Mexicului cuprinde și stema înfățișând o acvilă așezată pe un cactus și ținând în cioc un șarpe.

¹¹⁶ Locuită de spanioli Guatemala a fost cucerită în 1523 de spanioli și inclusă în „căpitană generală”. În 1821 își câștigă independența. Între 1822–1823 se constituie Imperiul mexican, iar după aceea va face parte din „Federația Provinciilor Unite ale Americii Centrale”. La 19 aprilie 1839 Guatemala a devenit republică de sine stătătoare. Blazonul oficial cuprinde un pergament desfășurat purtând textul LIBERTAD 15 DE SEPTIEMBRE DE 1821, așezat pe două baionete încrucișate și însoțit de pasărea colibri; în partea inferioară două săbii încrucișate; totul înconjurat de două ramuri verzi.

¹¹⁷ Cucerită de spanioli între 1536–1538 Columbia va fi inclusă în Viceregalatul Peru. Din 1739 devine nucleul Viceregalului Noua Grenadă. În 1810 începe războiul de eliberare națională. În decembrie 1819 se proclamă unirea Venezuelei și a Columbiei în „Republica Federativă Marea Columbie”. În 1832 Noua Grenadă și-a proclamat independența.

¹¹⁸ Teritoriul său, cucerit de spanioli, va fi inclus (în 1546) în Viceregalatul Peru și Noua Grenadă (1739). În 1773 a luat ființă Căpitană Generală Venezueleană. În 1810 începe războiul de eliberare națională. La 17 decembrie 1819 se proclamă Republică Federativă Marea Columbie (însușind și Venezuela). În 1830, în septembrie în urma destrămării federației, Venezuela se proclamă independentă.

¹¹⁹ Capitala statului Venezuela (circa 3 milioane de locuitori).

¹²⁰ Oraș situat pe coasta Americii de Sud, în apropierea Mării Caraibilor.

imprimat o săritoară¹²¹ de aur. Pe planul secund, în dreapta, flamură reunind galben și negru, în stânga galben cu o dungă de aur plasată în mijloc.

C/13. În centrul părții inferioare a suportului se află o compoziție (în corespondență cu cea din partea superioară — tabloul cu vaporul) expresivă. În imagine distingem un scut galben pe care s-a suprapus un document redat sub forma unei cărți deschise pe care scrie FRANCE—CHARTRE. Scutul încoronat cu o coroană închisă este înconjurat în dreapta și stânga de steaguri redând tricolorul francez (albastru, alb, roșu). Fiecare drapel este susținut de o hampă ce se termină printr-o acvilă sau globul crucifer. Aceste culori, adoptate încă din 1794, simbolizează, conform tradiției, unitatea Franței¹²². Acvila din vârful hampei evocă latinitatea.

Desigur, modul în care este înfățișată această compoziție are menirea de a evidenția rolul Franței în dezvoltarea spiritualității umane. Amintindu-se Charta („Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului”), adoptată la 26 august 1789 — de Adunarea Națională Constituantă, document fundamental al Marei Revoluții Franceze, se exprima de fapt prețuirea generală față de noile principii ce stăteau la baza noii rânduieli.

C/14. Scutul următor desemnează: „BRESIL¹²³, BOLIVIA¹²⁴, BAS-PERU¹²⁵, CHILI¹²⁶”. Steagurile prin care aceste state sunt evidențiate au următoarea înfățișare: pe prim plan, în dreapta — steag verde suprapus în centru cu un romb de aur pe care se află un scut cu un blazon înfățișând un disc albastru încărcat cu stele (Brazilia). În stânga, pe prim plan, o flamură compusă din două fâșii verzi mai înguste și una mai lată la mijloc — roșie și încărcată cu cinci bezanti — verzi, având în centru câte o stea. Pe planul secund, în dreapta, se află drapelul statului Peru, tripartit pe orizontal, două părți laterale roșii și una albă în centru. În stânga, pe al doilea plan, se află, drapelul statului Chile (adoptat în 1817), flamura divizată pe orizontal, cea de sus împărțită la rândul său astfel: 1/3 albastră, încărcată cu o stea de argint; 2/3 alb (înfățișarea de pe document corespunde din toate punctele de vedere cu drapelul național utilizat și în prezent).

¹²¹ Piesă heraldică. Vezi *Dicționar al științelor speciale ale istoriei. Arhivistica, cronologie, diplomatică, genealogie, heraldică, paleografie, sigilografie*, București, 1981, p. 205.

¹²² William Crampton, *op. cit.*, p. 105.

¹²³ Cucerită de portughezi la 22 aprilie 1500, Brazilia și-a dobândit independența la 7 septembrie 1822.

¹²⁴ Cucerită de spanioli, Bolivia va fi inclusă în Vicereatul Peru (1534); ulterior va intra în componența Vicereatului Rio de la Plata (1776). Și-a cucerit independența la 6 august 1825. Drapelul Boliviei, alcătuit încă din 1825, cuprinde roșu-galben și verde (plasate pe orizontală) în centru, pe galben fiind plasată stema înfățișând un scut oval cu un peisaj specific zonei. În bordura scutului s-a scris BOLIVIA și s-au plasat (în partea inferioară), pe câmp de azur, 9 stele de aur. Sentul, timbrat de un vultur plasat între două ramuri, este așezat pe o panoplie de steaguri și arme.

¹²⁵ Cucerit de spanioli în 1532, Peru a fost ulterior capitala Vicereatului cu acest nume, centrul materii coloniale din America de S. R. Și-a cucerit independența la 28 iulie 1821.

¹²⁶ În secolul al XV-lea, pe teritoriul său își extinde stăpânirea Imperiului incaș. Este cucerit de spanioli (care întemeiază orașul Santiago). Face parte din Vicereatul Peru și din Căpitănia Generală Chile. În 1810 se declanșează războiul de eliberare națională. La 12 februarie 1818 Chile a devenit stat independent.

C/15. Urmează scutul pe care s-a scris: „VAPARAISO ¹²⁷, BUENOS-AIRES ¹²⁸, PARAGUAY ¹²⁹, OTAHITI ¹³⁰”. În dreapta și stânga ecusonului se desfășoară maiestose drapele care desemnează entitățile statale menționate. Pe primul plan în dreapta — un drapel reunind pe orizontală roșu (sus) și alb (jos). În partea superioară, într-un canton negru (conform datelor istorice trebuia să fie albastru), o stea de argint. Este simbolul orașului Valparaíso. În stânga, pe prim plan, întâlnim un drapel cu flamura tripartită pe orizontală — două benzi — sus și jos — fond albastru, una la mijloc — albă și aceasta poartă o soare de aur. Pe planul al doilea în dreapta, s-a înfățișat un drapel albastru deschis purtând în centru o stea de argint. În stânga, al doilea steag este roșu.

D/16. La intersecția părții inferioare a laturii din dreapta se află scutul pe care s-a scris: „MAROC ¹³¹, TRIPOLI ¹³², TUNIS ¹³³, MAURE ¹³⁴”. Drapelele din dreapta și stânga — prim plan — sunt verzi și au pe suprafața lor trei semiluni. În dreapta, pe planul al doilea, o flamură reunind pe orizontală trei fâșii roșii și trei albe; în stânga un drapel alb dotat cu un brâu roșu în partea superioară.

D.17. În continuare ni se înfățișează un scut pe care s-a scris: „MAROTTES ¹³⁵, PEGOU ¹³⁶, BANTAM ¹³⁷, SONDE ¹³⁸ ET MOLUQUES” ¹³⁹. De sub scut ies drapelele cu următoarea înfățișare: pe prim plan dreapta — un steag verde încărcat cu o semilună de aur figurată. Primul steag din stânga este roșu cu bordură galbenă, iar în centru s-a reprezentat o figură heraldică

¹²⁷ Orașul stat Valparaíso, inițial capitala regatului Chile, a devenit provincie spaniolă (în 1541 coloniștii întemeiază orașul Santiago). A făcut parte din Vicereatul Peraraz, după 1778 din căpătâșia Chile. Și-a cucerit independența la 12 februarie 1818.

¹²⁸ Actuala capitală a Argentinei, Buenos Aires, a fost întemeiată de coloniștii spanioli, în 1536, sub denumirea de „Santa Maria del Buenos Aires”, devine o parte a regatului Peru, iar din 1776 intră în componența regatului Rio de la Plata. Provinciile unite Rio de la Plata și-au proclamat independența la 9 iulie 1816. Țara se va numi Argentina — ca urmare a introducerii constituției din 1826.

¹²⁹ Și acest stat a fost colonie spaniolă (cucerit în 1525). A făcut parte din Vicereatul Peru (1617), apoi, după 1776, din Vicereatul Rio de la Plata. Steagul acestui stat este format din trei benzi orizontale: roșu, alb, albastru, în centru fiind reprezentată stema (o stea de aur înconjurată de raze, totul încadrat de două ramuri-măslin și laur — prinse într-o fundă reunind culorile naționale).

¹³⁰ Otahiti-Tahiti, insulă în Polinezia.

¹³¹ Stat situat la Marea Mediterană. Provincie romană (secolele I—V), posesiune vandală (secolele V—VI), apoi bizantină (secolele VI—XVIII). Marocul va fi cucerit ulterior de arabi. În veacurile care au urmat, datorită bogățiilor naturale și poziției geografice, Marocul a fost ținta marilor puteri. În 1906, la conferința internațională de la Algeiras se confirmă independența Marocului, însă în 1912 devine protectorat francez. În 1956 și-a cucerit independența.

¹³² Azi capitala Libiei. Teritoriul pe care se află a făcut parte, din 1556, din Imperiul otoman, fiind numit „Tripolitania”.

¹³³ Tunisia a devenit din 1574 provincie a Imperiului otoman. În 1705 își cucerește independența. Prin hotărârile tratatului de la Bardo (12 mai 1881) devine protectorat francez. Își va obține independența în 20 martie 1956.

¹³⁴ Denumirea corespunde: a/unui oraș din Franța, reședința cantonului Vilaine; b/ insulei Maura Santa din Marea Ionică.

¹³⁵ Insula în Arhipelagul Malaieziei.

¹³⁶ Stat în Asia de sud-est; diviziune a provinciei indiene — Basse Birmanie, oraș pe fluviul Pegou, district Hanthavady.

¹³⁷ Bantam. Oraș maritim din Malaesia (Insula Java), centru comercial important.

¹³⁸ Insulă în Arhipelagul Malaieziei.

¹³⁹ Poate desemna insula Molluken din Arhipelagul Malaieziei.

(indescifrabilă). Pe rândul al doilea, în dextra, se zărește un steag galben pe care se suprapun două săbii încrucișate; în stânga o flamură neagră.

D/18. Un alt ecuson poartă denumirile „SANGRIN ¹⁴⁰, SCLAVONIE ¹⁴¹, SURATE ¹⁴², CANANORE ¹⁴³”. Podoaba vexilologică se compune din următoarele steaguri: în dreapta, pe prim plan, un steag roșu cu dungi galbene, iar în stânga, flamura reunind galben sus și roșu jos. Pe planul al doilea, în stânga, un steag roșu cu o mobilă de aur neidentificată. Ultimul drapel are fond albastru pe care se suprapune un dreptunghi alb, având bordura roșie dantelată.

D/19. În fine, un alt scut este destinat să reprezinte: „PERSE ¹⁴⁴, MONGOL ¹⁴⁵, ANJOUAN ¹⁴⁶, ARABIE ¹⁴⁷. Drapelele care le desemnează au următoarea înfățișare: în prim plan dreapta steag alb pe care s-au reprezentat trei animale (lei), în față, stânga, steag roșu pe care zărim un personaj feminin purtând veșminte lungi și având mâna ridicată. Pe planul al doilea, în dreapta, un steag roșu cu bordură albă; în stânga, o flamură rosie purtând mobile ce nu se pot vedea datorită faptului că sunt acoperite de drapelul plasat în prim plan. Primul credem că este al Persiei. Steagul folosit de regatul Persiei se înfățișa astfel: verde, alb, roșu, încărcat, în centru, pe alb, cu un leu ținând în laba superioară o sabie.

Admirând, ca la o mare expoziție, steagurile națiunilor reprezentate în 1835, în „Societatea Naufragiaților și a Uniunii Națiunilor”, reflectăm adânc asupra semnificației acestui izvor documentar. Neândoielnic, diploma lui Constantin Caradja este un prețios document istoric și vexilologic. Ea înregistrează un anume moment în evoluția drapelelor diferitelor state, oferind posibilitatea cunoașterii drumului pe care l-au parcurs steagurile în viața națiunilor și a lumii.

Această reuniune de simboluri, marcând, în 1835, o nouă formă de colaborare internațională, conturează calea spre solemnitatea manifestărilor specifice epocii moderne și contemporane. Prin cea de a doua parte a denumirii instituției emitente — „Uniunea Națiunilor” — documentul pe care îl prezintă, prefigurează organismul internațional creat în 1920 și devenit în epoca pe care o străbatem centrul în jurul căruia gravitează relațiile internaționale.

¹⁴⁰ Posibil să fie vorba de Sanguir — de asemenea insula în Malaiezia.

¹⁴¹ Stat în Europa Centrală.

¹⁴² Oraș în India, la 22 km de golful Camlaya. Între 1639 — 1683 a fost centrul afacerilor Companiei Indiene. În 1759 a fost anexat de Anglia.

¹⁴³ Insulă situată în Oceanul Atlantic în apropiere de Coasta de vest a Africii (Canari).

¹⁴⁴ Stat din Asia (Podișul Iran) la începutul secolului al XIX-lea era condus de regele Abbas-Mirja (1799 — 1834). După această dată în fruntea statului se afla regele Mahomed (până în 1848).

¹⁴⁵ Stat în Asia Centrală, între China și Rusia. După unirea triburilor mongolice în 1206 de către Ghinghis-Han se creează un vast imperiu; în epocile următoare statul s-a destrămat, fiind parțial înglobat în Imperiul chinez.

¹⁴⁶ Insulă (359 km²) în Arhipelagul Comore.

ANEXĂ

1835 iunie 7, Paris. Diplomă emisă de Societatea Generală a Naufragiilor și a Uniunii Națiunilor în onoarea lui Constantin Caradja, ambasadorul Greciei la Paris.

Société Générale des Naufrages et de l'Union des Nations sous les rapports des sauvages, du commerce, de l'industrie et des sciences, fondée à Paris le 1er Janvier 1835 par M^{rs} le Comte P.C.A. Godde de Liancourt et Dan de St. Anthoine.

La Société Générale des Naufrages et de l'Union des Nations, conformément à l'art. 4 des ses statuts, a admis en nombre de ses membres bienfaiteurs a son Excellence le Prince Caradja, ambassadeur de Grèce à Paris en foi de quoi le present diplome lui a été délivré.

Le Président

(ss) Alexandre p<rince> de Wagnam

Le président de la Section

(ss) Daniel St. Anthoine

Le président, du C-seil admin-tion

(ss) le général Baron St. Denys

Le secrétaire général

(ss) le Comte Godde de Liancourt

Nr. des archives 101.

Paris, le sept Juin 1835.

Arh. St. Buc., fond familial Caradja, dosar 84, Orig.